

Zpráva z jednání komise EurEau pro pitnou vodu EU1

Jednání komise EU1 pro pitnou vodu se uskutečnilo ve dnech 15.–16. 6. 2023 v Tallinu, Estonsko.

Jednání se zúčastnilo se 31 zástupců vodárenských asociací členských států EU včetně dvou spolupředsedů EU1, 2 koordinátoři komise EU1 a zástupci sekretariátu EurEau.

Úvodem se představili 3 noví členové EU1. Následně generální sekretář EurEau informoval přítomné o výsledku voleb do orgánů EurEau – byli voleni členové ExComu, prezident EurEau a vždy 2 co-předsedové odborných skupin EU1, EU2 a EU3. V EU1 byla do dalšího období potvrzena Riina Liikanen (Finsko), nově byla zvolena Gesche Grützbacher (Německo). Ostatní personální obsazení je uvedeno ve zprávě z představenstva EurEau.

Generální sekretář informoval o hlavních tématech, kterými se EurEau aktuálně zabývá. Jedná se o taxonomii ve vodním hospodářství, legislativu léčiv, omezení navrhovaná Evropskou agenturou pro chemické látky (ECHA) při používání poly- a perfluorovaných látek PFAS, stejně tak navrhovaná omezení pro bisfenoly ze strany ECHA. EurEau připravuje stanovisko ke studii Evropské komise k problematice „znečišťovatel platí“.

Byla představena komunikační strategie EurEau. Jsou připravovány webináře, komunikace probíhá prostřednictvím dotazníkových aktivit. Je téměř hotová výroční zpráva EurEau.

Generální sekretář připomněl, že na začátku června 2024 budou volby do Evropského parlamentu (EP) a bude tím ovlivněn legislativní proces. Veškerá projednávání a legislativní schvalování budou v květnu před volbami do EP pozastavena.

Další část jednání byla věnována transpozici směrnice pro pitnou vodu 2020/2184 (DWD) v jednotlivých členských státech. Jednotliví zástupci v EU1 informovali o postupu implementace DWD do národních právních předpisů. Zároveň předsedkyně EU1 připomněla aktualizaci „živého dotazníku“ k transpozici DWD na webových stránkách. Kolega z Belgie, který je členem expertní skupiny Evropské komise pro pitnou vodu podle DWD, informoval o nadcházejícím jednání této expertní skupiny. Ta se bude zabývat zejména implementací článku 11 DWD, který řeší minimální hygienické požadavky na materiály přicházející do kontaktu s vodou určenou k lidské spotřebě. Diskutovat by se měla i problematika materiálů v kontaktu s pitnou vodou s obsahem PFAS.

Další diskuse se týkala transpozice DWD v oblasti sledování PFAS. Německo zavádí přechodné období pro sledování PFAS od roku 2028. V Belgii zavádějí sumární parametr PFAS s limitem 0,5 µg/l, který zahrnuje 43 individuálních PFAS. V Belgii sledovali PFAS ve srážkové vodě. Ta obsahovala vysoké koncentrace těchto látek.

K problematice PFAS byly představeny probíhající aktivity, jako je omezení výroby a používání ze strany ECHA, návrh NEK pro podzemní vodu pro vybrané nejtoxičtější PFAS v sumě 4,4 ng/l, dále pak zahrnutí limitní koncentrace pro PFAS do zákona o ochraně půdy, návrh sledování PFAS v odpadní vodě dle směrnice UWWTD. K omezení PFAS ze strany ECHA probíhá do 09/2023 veřejná konzultace.

Neméně diskutovaným polutantem pitné vody je bisfenol-A. Agentura EFSA vydala v prosinci 2022 „Přehodnocení rizik pro veřejné zdraví souvisejících s přítomností bisfenolu A (BPA) v potravinách“. Na základě těchto rizik by mohlo dojít k drastickému snížení limitu BPA v pitné vodě. Takové nízké koncentrace nejsou v současnosti dostupnými analytickými metodami měřitelné. Připravuje se omezení BPA v rámci nařízení REACH.

Široká diskuse proběhla k připravované normě na sledování mikroplastů, kdy by se mělo přefiltrovat 1 000 l vzorku vody pro následnou analýzu. Navrhované analytické postupy vyžadují finančně velmi nákladné přístroje a velmi erudovaného analytika. Není shoda, jak velké mikroplasty by se měly sledovat, není žádný limit pro mikroplasty v pitné vodě. Vzhledem ke „všudypřítomnosti“ vláken mikroplastů (obaly, oblečení...) zůstává otázkou, jak analýza mikroplastů v pitné vodě přispěje k ochraně zdraví člověka? Nebo chceme „jen prokázat“, že pitná voda je minoritním přispěvatelem z hlediska mikroplastů do potravního řetězce? Bylo vysloveno velké nebezpečí ze strany nevhodné interpretace novináři a neodborné veřejnosti, pokud by pitná voda měla pozitivní nález mikroplastů.

Dalším projednávaným tématem byly ztráty vody. K této problematice aktualizovala pracovní skupina vytvořená v rámci EU1 své stanovisko. Účelem posuzování a podávání zpráv podle DWD je stanovit prahovou hodnotu pro úroveň úniků vody na základě průměrné míry úniku v Evropské unii vypočítané na základě všech vnitrostátních posouzení. Pokud Komise neobdrží srovnatelné údaje od všech členských států Evropské unie, nebude možné vypočítat smysluplný průměr Evropské unie nebo porovnat každou vnitrostátní situaci s tímto průměrem. V současné době se metodika hlášení úniků vody mezi členskými státy a v některých případech mezi regiony téhož členského státu liší: některé státy udávají objemové údaje (vyjádřené v m³/km/rok), některé procenta (vyjádřené v % vody vstupující do distribučního systému), někteří používají ILI index.

Je proto nezbytné dohodnout se na harmonizovaném indexu pro hlášení úniků vody, který by všechny členské státy pro oznamování v souladu s DWD používaly. EurEau navrhuje použít harmonizovaný index, který by měli používat provozovatelé, členské státy a Komise pro podávání zpráv souladu s DWD. Úroveň úniku vody by měla být vyjádřena pomocí jedné nebo obou následujících objemových jednotek:

a) objem (m³) ztrát / km sítě / rok

b) objem (m³) ztrát / počet přípojek / rok

Provozovatelé by měli k definování ztrát vody používat terminologii obsaženou ve standardní bilanci vody dle IWA. Takový výkaz ztrát by mohla poskytnout naprostá většina provozovatelů pitné vody, protože požadovaná vstupní data všichni provozovatelé běžně shromažďují. Porovnání údajů o ztrátách vody mezi různými provozovateli a různými členskými státy vyžaduje pochopení kontextu každého oznamujícího dodavatele vody. Dva ukazatele, na kterých navrhuje EurEau založit harmonizovanou metodu vykazování, může ovlivnit mnoho faktorů. Zohlednění těchto informací je nezbytné pro umožnění smysluplné interpretace vykazovaných údajů.

Bylo projednáváno stanovisko EurEau k návrhu směrnice 2020/0344, která mění rámcovou směrnici o vodě (WFD) a její dvě dceřiné směrnice – směrnici o podzemních vodách (GWD) a směrnici o normách environmentální kvality (NEK). Do návrhu směrnice jsou přidány pesticidy, léčiva a PFAS do seznamu prioritních látek pro povrchové a podzemní vody a stanoví flexibilnější postupy pro aktualizaci NEK. EurEau vítá rozšíření seznamů NEK jako předpoklad pro poskytování bezpečných a cenově dostupných služeb dodávky pitné vody spotřebitelům a jako účinný prostředek ochrany životního prostředí. V případě překročení NEK jsou Evropská unie a členské státy povinny přijmout opatření k omezení emisí. EurEau požaduje, aby v souladu s čl. 191 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie každé překročení NEK vyvolalo především opatření kontroly u zdroje. Ve stanovisku se mimo jiné uvádí, že ČOV mohou být cestou pro určité znečišťující látky do vodního prostředí, nebo mohou přispívat k dosažení souladu s NEK. Nemohou však být použity jako zástupný prostředek pro řešení znečištění na horním toku. Pouze v případě, že kontrolní opatření u zdroje nedostačují k odstranění znečištění včetně mikroznečišťujících látek (např. léčiv)

a jsou překročeny úrovně NEK, pak by koncová opatření (odstranění nebezpečných látek z odpadní vody na ČOV) měla být považována za poslední možnost. Kromě toho mohou nebezpečné látky odstraněné z odpadních vod skončit v kalech nebo regenerovaném fosforu a mohou mít negativní dopad na obnovu zdrojů z odpadních vod. Odstraňování znečišťujících látek má navíc pro ČOV vyšší energetickou a ekologickou stopu. Nutné podotknout, že ČOV dnes nedisponují technologiemi, které kompletně odstraňují všechny látky, pro které jsou stanoveny NEK. Například není k dispozici žádná dostupná technologie k úplnému odstranění a degradaci PFAS na ČOV. Částečné odstranění je sice možné, ale je nákladné, náročné na zdroje a technicky obtížné, zejména pro PFAS s krátkým řetězcem. V souladu s návrhem revidované směrnice o čištění městských odpadních vod (UWWTD) musí být dodatečné čištění pokryto systémy rozšířené odpovědnosti výrobce (EPR), aby provozovatelé ČOV mohli financovat a realizovat nezbytné postupy čištění odpadní vody, včetně monitoringu a zajištění veškerých požadovaných dat pro posouzení dopadů. EPR by se měla také zabývat zvláštní úpravou pitné vody z hlediska odstranění PFAS, pokud je podzemní nebo povrchová voda používaná pro úpravu pitné vody těmito látkami ovlivněna. Aby se předešlo dalším rizikům pro lidské zdraví a extrémním nákladům na úpravu pitné vody a při čištění odpadních vod, měly by být hodnoty NEK splněny co nejdříve prostřednictvím opatření kontroly u zdroje. Zejména pro PFAS je nutné přijmout opatření k postupnému ukončení všech přímých nebo nepřímých emisí do roku 2027.

V souladu s projednávaným návrhem výše uvedené směrnice vznikla diskuse k neexistenci přesné definice podzemní vody, pro kterou jsou stanoveny přísnější NEK. Otázkou je, kam by měla být zařazena infiltrovaná voda z hlediska NEK.

Diskutovanými tématy, neméně důležitými, bylo zmírnění sucha zejména v jižních částech Evropy. Jako příklad byl prezentován plán na zajištění dostatku zdrojů vody v Barceloně vrácením vypouštěné odpadní vody do toku několik kilometrů nad místo jímání vody pro úpravu na pitnou vodu. Jedná se o nákladný a sofistikovaný projekt, kdy bude využito i environmentální „samočištění“ v toku řeky a ředění vyčištěné odpadní vody s povrchovou vodou.

Také byla prezentována německá národní strategie, která zdůrazňuje význam udržitelného a efektivního řízení a využívání vodních zdrojů, aby voda byla ochráněna i pro budoucí generace. Jedná se o dlouhodobý proces, který byl zahájen v roce 2018. Nastavená strategie je výstupem konzultačního procesu pod názvem Národní dialog o vodě.

K tématu voda a zemědělství byly prezentovány kompromisní pozměňovací návrhy k návrhu nařízení o udržitelném používání přípravků na ochranu rostlin.

Ing. Radka Hušková, Pražské vodovody a kanalizace, a.s.

předseda odborné komise laboratoří SOVAK

Ing. Václav Hošek, Energie AG Kolín, a.s.

provozní ředitel divize VODA

Zástupci SOVAK ČR v EurEau